

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 2.

Lördagen den 14 Januari

1843.

Betraktelser öfver Naturen af de Vegetationer, som betäckt jordytan under olika Epoker af dess danning, af Abolphe Brogniart.

Det gifwes kanske ingen wettenskap, hwars resultat för nutidens Läsare torde ha ett allmännare intresse än Geologiens. Wi ha därför trott oss skyldiga återge en kort uppsats af en af Frankrikes utmärktaste wettenskapsmän, ehuru den som det synes redan legat till grund för en uppsats *) i en annan Swensk tidskrift.

Genom undersökningen af de lager, som bilda Jordstorpan och ordningen af deras läge öfver hwarandra, genom ett comparativt studium af de wexter och djurlemningar, som deri anträffas, har numera Geologien hunnit derhän att den med mycken säkerhet kan uppdraga Historien om de förändringar, som vår jord undergått under de långa perioder som föregått den tid då den fått sitt nuvarande utseende. Wi få en idé om wexter och djur, som efter hwarandra bebott jorden och försvunnit; om revolutioner som orsakat deras förstöring och som bildat dessa lager af mineralier, som för forskaren blifwit oförgångliga minneswårdar af förgångna skapelser. Geologien wisar oss slutligen att alla dessa fenomen, som fordrat sällor för att verkställas, hafwa ägt rum före Människans uppträdande på Jorden.

Den lemna oss sålunda historien om händelser som timat tusenden af år icke blott före de äldsta Historiska Traditionerne men före sjelfwa människans skapelse.

*) Anteckningar öfver Fornwerldens Flora af J. Arrebenius. Frey 1841.

Denna långa Historia af jordstorpan bildning utgöres likasom folkens Historia af perioder af hwila — eller åtminstone af en tillräcklig stillhet för att jordytan och de wattenmassor, som till en stor del betäckte den, kunde uppfyllas med inwånare af olika slag — och af perioder af revolutioner, under hwilka mäktiga krafter, kämpande med hwarandra, fullförade hwad som redan war gjordt, än lyftande ett berg ur djupet, än sänkande öar som redan höjt sig öfver wattenspegeln, än utbredande öfver redan uppfuktade klippor materialier till nya lager, hwilka sålunda kommo att innesluta lemningarne efter de wareser som förgått under catastrophen och derigenom blifwa precieuse monumenter för kännedomen af vår jords första innehafware och den ordning, hwari dessa uppstått och försvunnit.

Det är wäl bekant huruledes Cuvier, genom jemförelser af de fossila lemningarne med nu lefwande djurarter, åter konstruerat ett djurrike, som existerat tusenden af år före människans skapelse. Men äfwen Botaniken kan lemna wiktiga bidrag till kännedomen af vår jords första utseende och, hwad de första perioderne beträffar, i wida högre grad än Zoologien. Under det att de Djurarter som funnos wid den första period då lifwet uppenbarade sig på jorden äro alla wattendjur och af små dimensioner, existerade wid denna period redan en mäktig vegetation, bildande omätliga skogar som under en lång swit af år betäckte hwarje land som höjt sig öfver den wida wattenytan. Det är qwarlesworne af dessa skogar, sönderstyckade och hopade öfver hwarandra, hoptryckta under wäldiga mineralager och förfolade under en hög temperatur, som wi återfinna i de mäktiga stenkolslager man i nästan alla länder påträffat.

För att öfvertyga sig om en sådan stenkolslagrens uppkomst, må man endast observera kolens ofta

nåstan ligneusa structur och de talrika lemningar af wexter som finnas i de lager, hwilka tillhöra denna formation.

Men dessa aftryck af stammar, af blad och till och med af frukter, som wanligen i så stor mängd finnas inneslutna i dessa lager, bewisa icke allenast stenkolens ursprung ur wextriket; de kunna jemwäl leda oss att bestämna naturen af de wexter, hwaraf de uppstått, och följaktligen äfwen wisa oss naturen af den Vegetation, som då upptog Jordytan.

IBland dessa wextastryck äro de efter Drimbunkeblad de wanligaste; men dessa den primitiva werldens Drimbunkar äro icke sådane, som ännu wera under vårt klimat; ty under det att det närwarande Europa endast räknar 30—40 arter hade det dåwarande öfwer 200, och alla mera analoga med de tropiska formerne än de tempererade ländernes. De woro då träd, till sina dimensioner jemförliga med de största träd i våra nuwarande skogar; under det att det närwarande Europa endast har örtartade Drimbunkar och de arboreseerande nu endast förekomma på de hetaste zonerne af vår jord.

Likafå är det i de mest oansenliga formerne, som war nuwarande Vegetation har att uppvisa, som man måste följa anförwandterne till de andra trädstammar som förskrifwa sig ifrån denna vår jords urvegetation. Sålunda har det fossila släktet *Calamites*, hvars stammar hade ända till 4—5 meters höjd och 1 till 2 decimeters tjocklek, en nästan fullkomlig likhet med släktet *Equisetum*, hvars allmänt hos oss förekommande arter (*Skäfte*, *Fräken*, *Skafgräs*) knappt äga en fingers tjocklek och sällan höja sig en meter öfwer jorden. Calamiterne woro följaktligen arboreseerande *Equisetum*-arter, sådane de nu ingenstädes förekomma.

Men det torde egentligen varit de talrika arterne af släktet *Lepidodendron* som utgjort massan af skogarne under denna första period. De hafwa den största likhet med det nuwarande Lummersläktet, *Lycopodium*. Men under det de nuwarande *Lycopodierne* äro små oftast krypande wexter, nästan liknande mossor, woro urtidens *Lepidodendra*, med bibehållande af samma form och utseende, ända till 25 meter höga, hade wid basen nära en meters diameter och buro blad som hade nära en half meters längd. De woro följaktligen arboreseerande *Lycopodier* jemförliga till sin storlek med de största Barträd och bildande såsom

dessa omätliga skogar, i hvars skugga de talrika Drimbunkarne uppspirade.

Huru olika war icke denna wälbäiga Vegetation med den, som i sina många färgfläckningar nu pryder jordytan! Storhet och kraft war dess hufwudcharacter. Nutidens minsta wexter representerades då af gigantiska former. Men å andra sidan hwilken enkelhet i organisation och hwilken enformighet i denna ofantliga Vegetation!

Om ögat stannar nu wid ett af dessa ställen, der menniskohand ännu icke förändrat naturens fria skapelse, hwilken mångfald ser det icke i dessa träd så olika till skapnad, i form och färgen af dess löf, alla prydda med mångfärgade blommor eller swigtande under bördan af gyldene frukter; och detta ännu mer, sänker ögat sig till de tusenden af örter, som begränsa våra skogsdungar eller bilda våra ångar, prälande i nästan alla prismats färgor.

Mångfalden i organisation och utseende hos wexterne kan man sluta till af antalet af de wextfamiljer, hwar de fördelas. Dessa familjer utgöra i nutidens Flora öfwer 250, hwaraf omkring 200 äro så kallade *Dicotyledoner* — den afdelning som följaktligen företer den största mångfald i utseende — och 30 *Monocotyledoner*. Den första af dessa afdelningar felas helt och hållet uti urtidens Flora, och af den andra finnes der knappast några spår.

Den clas som sålunda nästan uteslutande utgör Vegetationen i denna primitiva werld äro de högre *Cryptogamerne*, hwilka för närwarande — af de 250 — endast utgöra 5 familjer, hwaraf de förnämsta äro Drimbunkar, *Equisetaceer* och *Lycopodier*. De ha såsom *Monocotyledonerne* och *Dicotyledonerne* mer eller mindre utbildade stammar af en solid textur fastän enklare än hos dessa och prydda med talrika blad; men de sakna egentliga blommor och frukter, hwilka ersättas genom ofynliga och wida mindre complicerade propagationsorganer.

Dessa wexter så enkla, så föga varierade i sin organisation och som intaga en så underordnad plats i afseende på antal och dimensioner i vår nuwarande Vegetation, utgjorde under den första perioden då organiskt lif utvecklade sig på jorden, nästan hela wextriket och bildade omätliga skogar, hwartill man icke finner något motsvarande i nutidens vegetation. Dessa wexters styfwa och grofwa löf, bristen på köttiga frukter och mjöljiga frön skulle ha gjort dem föga passande som föda åt några Djur; men också existerade

några Landt-djur ännu icke, utan wertriket herrskade oinskränkt på hela den astäckta jorden, dit det syntes kalladt att spela en äfwen i annat affeende märkwardig rol i naturens stora oeconomie.

Om man neml. affser den ofantliga massa af Kole, som i Stenkolen — producten af denna urvegetation — finnes hopadt i jorden, kan man knappt sätta i twifvel att det blifwit hämtadt ur en med kolsyra starkt mättad atmosfær: i sjelfwa werket det enda sätt hwarpå kole kan ingå i werten, när det neml. ej ifrån en förmultnad vegetation — hwartill då icke förefanns någon möjlighet — uppdrages genom roten. Då nu äfwen en obetydlig Kolsyrehalt i atmosfæren är ett hinder för ett djurs uppehälle deri och i synnerhet för ett högre djurs såsom Mamaliens och Foglars existens, under det en högre kolsyrehalt är hög: tjenlig för vegetationen så kan man i denna Atmosfærens större kolsyrehalt finna den förnämligaste orsaken till mäktigheten af dessa aflägsna tiders Vegetation, på samma gång som deraf förklarar bristen på representanter af de högre djuren.

Denna massa af werter så simpla, så enformiga, så föga passande att lemna materialier för djurens föda, sådana som dessa i dag förefinnas, har sålunda renande lusten ifrån det öfvermått af Kolsyra som den innehållit förberedt de nödvändiga willkoren för en mera omwärlande skapelse — och låta wi hänföra oss af denna känsla af stolthet, som någon gång låtit mannen tänka att allt i naturen blifwit skapadt för hans skull — så ligger den tanka ej aflägsen, att jemwäl denna urvegetation, som så många sefler föregått människans framträdande på jorden, jemwäl haft för ändamål att bereda en atmosfær nödvändig för hennes existens, liksom att dessa massor af stenkol blifwit nedlagde i jorden, för att, sedan skogarne under en stigande population småningom försvunnit, blifwa ett af de wigtigaste medlen för människans industri.

Men utom denna olifhet i atmosfæren, kan ej naturen af dessa urtidens werter lära oss något om de öfriga physiska willkor jordytan då varit underkastad? Jemförelse med hwad som ännu i dag äger rum på olika ställen af jordytan kan möjligen kasta något ljus öfwer denna fråga.

Om wi betrakta lagarne för de werters utbredning, som tillhöra samma familjer som urtidens werter, om wi erindra oss huru hos dessa familjer wisfa

klimateriska förhållanden bereda en större och kraftigare wert och en större mångfald af former, så kunna wi med stor sannolifhet sluta till, att samma physiska förhållanden äfwen då varit orsaken till de gigantiska former och den mångfald af arter, hwari dessa familjers dåtida representanter uppträda.

Wi se t. ex. att Drumbunkarne, att Equiseterne, att Lycopodiaceerne bli större ju mera man närmar sig Equatorn; sålunda är det endast i de hetaste regionerne wi påträffa dessa arboreseerande Drumbunkar, som förena Palmernes majestätiska wert med våra egna Drumbunkars praktfulla lös; och arterne af de andra 2:ne familjerne få jemwäl här en 2- och 3-dubbel storlek mot den de ha i de tempererade zonerne.

Ett annat willkor synes äga ett ännu större inslytande på de ifrågawarande familjernes framträdande i en stor proportion med affeende på de öfriga wertsfamiljerne; det är neml. fuktigheten och jemheten af klimatet: willkor som i hög grad finnas förnåda på de små tropiska öarne långt aflägsna ifrån continenterne. Widsträcktheten af de omgifwande hafwen betingar här en föga werlande temperatur, och en constant fuktighet, som synes till en förwånande grad gynna utvecklingen och mångfalden i form af Drumbunkar och analoga familjer, under det twertom de phanerogamma werterne, under inslytande af samma physiska willkor äro föga varierade och wida mindretalrika. Då sålunda på de Stora Continenterne de högre Cryptogamerne ofta knappast utgöra $\frac{1}{10}$ af hela Vegetationen, bilda de på den heta zonens smärre öar nära hälften och någon gång ända till $\frac{2}{3}$ af hela Vegetationen.

Archipelagerne inom tropikerne, sådana som Stilla hafwets ögrupper och Antillerne, bli sålunda de nuwarande länder som äga en Vegetation närmast motsvarande den som förefanns då wertriket först började utveckla sig på jorden.

Studiet af de werter, som finnas i Stenkolsformationen, bör följaktligen leda oss till den slutsats, att i de land, der nu widsträckt lager af Stenkol finnas, d. w. s. i Europa och N. Amerika, der förefanns engång samma klimateriska förhållanden som nu finnas på Equinocternes ögrupper och troligen ett föga skiljaktigt landets utseende. Betraktar man widare antalet och mäktigheten af Stenkolsformationens lager, de förändringar i form som denna periods wer-

ter undergått ifrån de förste till de sednast utbildade, twingas man till det antagande att denna primitiva Vegetation måste under en lång svit af år med sina täta skogar ha betäckt alla ifrån watten uppskjutande punkter af jordytan — den wisar sig med samma characterer i Europa och i America, och jemwäl det tropiska Asien och Nya Holland synas hafwa haft samma Werternes enformiga utseende.

Emidlertid måste denna första Vegetation förswinna för att lemna plats för en annan, kanske mindre storartad men icke mindre afwikande ifrån nutidens Flora. Men hurwidå detta försvinnande af en hel Vegetation bör tillskrifwas någon wälsam revolution, som öfvergått jorden, eller det bör anses vara en följd af förändrade physiska willkor, möjl. beredda af denna Vegetation sjelf, kan ännu icke med säkerhet bestämmas. Likwäl synes det nästan säkert att de sista Stenkolslagrens bildande efterföljts af förstöringen af alla de arter, som utgjorde urtidens Vegetation, af dessa gigantiska Lycopodiaceer, af dessa trädformiga Ormbunkar och Equisetaceer.

Efter förstöringen af denna mäktiga Vegetation synes wertriket under en lång period icke uppnått någon betydlig grad af utveckling. Nästan alldrig återfinner man i de påföljande lagern, dessa talrika aftryck af wertdelar, som i Stenkolformationen vittna om tillwaron af en samtidig mäktig Vegetation. Nästan ingensstädes påträffar man i den andra periodens lager dessa massor af Stenkol och alldrig om dessa någon gång finnas repetera de sig i många öfwer hwarandra liggande lager eller hafwa de en sådan utsträckning som under Stenkolformationen; ware sig att wertriket nu endast upptog en inskränktare rymd på jordytan, ware sig att de spridda individerna endast glest betäckte en föga fruktbar jord, på hwilken de ständiga revolutionerne ej tillåto dem att mera utbreda sig, eller sluteligen att andra willkor woro mindre gynnande för conserveringen af de arter, som då betäckte jorden.

Emidlertid är denna andra period, som blef theatern för så många ytans revolutioner, och som är utmärkt genom dessa gigantiska Amphibier — typer för bizarra skapelser, i hwilka man ofta skulle tro sig igenkänna dessa widunder framfödda i våra forntida poeters inbillning — denna period är utmärkt i wertrikets historia genom öfwerwägandet af 2:ne familjer, som nu förlora sig i den stora mångfald af werter,

hwaraf jordytan är betäckt, men som då dominerade de andra både genom antalet och storheten af dess arter. Dessa familjer äro Barträden, som under olika former ännu i dag bebo nästan alla jordens regioner, och Cycadeerne som nästan med samma struktur som Conifererne hafwa blad och utseende af Palmer — numera erotiska werter och mindre talrika än wid den ifrågawarande perioden. Tillwaron af dessa 2:ne familjer under den andra perioden är af så mycken större betydhet, som de båda, sinsemellan nära förenade, utgöra länken emellan de högre Cryptogamerne, som wi sett nästan uteslutande bilda den primitiva Vegetationen, och Phanerogamerne i egentlig mening, hwilka utgöra hufvudmassan i den 3:dje periodens Vegetation.

Om sålunda de högsta Cryptogamerne, hos hwilka wi se Naturens första sträfswande till en lignös struktur, efterföljas af de dem närmast högre stående Conifererne och Cycadeerne, och dessa åter af de Dicotyledona werterne som inom Wertriket stå högst, så se wi att inom Wertriket likasom inom Djurriket fullkomligheten i struktur gradwis framskridit ifrån de första organismer, som wisade sig på jorden ända till dem, som i dag äro dess innehafware.

Den tredje perioden, under hwilken de lager bildade sig som nu utgöra underlaget till Europas Hufvudstäder — London, Paris, Wien — blef en epot för ännu större förändringar i den organiska werlden, än dem som följde förstöringen af urtidens Vegetation. I Djurriket uppträdde Mammalierna, som af alla erkännas för Djurrikets högsta Class och hwarmed Naturen likasom tyckes preludera till skapelsen af Meniskan; i Wertriket framfommo Dicotyledonerne, som Botanisterna enhälligt erkänna höra intaga Rikets högsta platser, och som genom mångfalden af sina former, storheten af dess blad, praktiken af dess blommor och frukter borde ge en helt annan prägel åt denna Vegetation än den som characteriserat de föregående.

Dicotyledonerne, hwaraf man knappt kan citera några twifwelaktiga spår under den andra periodens sista tider, framträda på en gång under den tredje på ett öfwerwägande sätt, och beherrskande liksom för närwarande, de andra Wertrikets Classer genom både Arternas antal och Individernes storhet. Därför har den Vegetation, som under den tredje perioden beklädde Europas länder, den största Analogie med den som ännu utgör vår egen och i synnerhet Norra Americas

Flora. Landet war då som nu betäckt af Fur och Granflogar, af Thuyer, af Popplar, af Björker, af Avenbokar, af Walnötträd, af Vönner m. fl. nästan identiska med dem, som ännu finnas i våra klimat; och man finner icke allenast intet spår af dessa besynnerliga wexter, som characterisera Stenfolksformationens flogar, utan man saknar till och med fragmenter af sådane som tillhöra ett tropiskt klimat.

Emidlertid må man icke tro att det är fullkoml. samma former som fortsarit sedan denna dock afslagna period ända till våra dagar. Twertom wisa sig betydliga skillfaktigheter i dessa (geologiskt talat ganska nya, men chronologiskt gamla — såsom de der helt och hållit föregingo människans uppträdande —) inbyggare af vår jord ifrån dem, som bebo samma länder i våra dagar. Sålunda tillkännage tillwaron af några Palmer, (ganska olika dem som ännu wera på Medelhafswets kuster), ända upp emot norra Frankrike och några få andra wexter af familjer, som nu tillhöra jordens hetaste klimat, att det medlersta Europa hade en högre temperatur än för närwarande; ett resultat som för öfrigt bekräftas af tillwaron i samma länder af Elefanter, Rhinoceros och Hippopotamus-arter, hwilka för närwarande äro begränsade inom tropikerne.

Men hwilken stor skillnad emellan Naturens utseende under de sista Geologiska perioderne och det som den wifade då den primitiva Vegetationen betäckte jordytan. Landet hade nu antagit till största delen den form som det har i våra dagar; widsträckt continenter och höga berg beredde en stor variation i klimat och gynnade sålunda Waresernes mångfald och olifhet. Jemte Barrträden med sina nållika hårda och dystert grönskande blad utbredde sig Björker, Popplar, Vönner o. s. w. med en glad grönska och breda löf; i skuggan af träden utweklade sig denna mångfald af örter, som nu utgöra landets största behag. Elefanter, Rhinoceros, Wildswin, Björnar, Lejon, Hjortar, af alla former och hwarje storlek uppfyllde flogarue. Foglar, Amphibier och till och med talrika Insecter completerade taflan af en natur, lika skön och varierad som den wi i dag finna på jorden.

Huru contrasterar ej häremot jordytans utseende under den första perioden. Det öfwer hafwet föga uppfjutande landet war deladt i en wändlighet af små öar med ett jemnt enahanda klimat och prydt med ofantliga träd; men dessa träd, föga olika hwarandra, beröfwade blommor och lysande frukter

gäfwo det hela en ensformighet, som icke ens afbröts af någon af dessa små örter som pryda våra större flogar. Lägger man härtill att intet fyrfota-djur, icke en fågel lifwade dessa täta flogar, så får man en teml. riktig idé om denna primitiva natur, dystert och tyft men imponerande genom sin storhet och den rol den spelat i vår jords historia.

J. G. A.

Handbok i theologiska litteraturen för studerande och yngre embetsbröder utgifwen af Johan Åström; 3 delar i ett band. Sthlm 1842.

Då ref. begynt påögna denna bok, måste han gå tillbaka till titeln för att efterse, om denna werkligen, såsom det först förefommit honom, hade årtalet 1842. Han fann nemligen bland åtfylligt förwäntadt godt något otroligt icke-godt. Det förwäntade goda war en temligen redig öfversigt af theologisk (dock nästan blott tyft) litteratur, utförd i systematisk ordning och upplyst af korta omdömen, som wäl woro omotiverade, men icke förefommo ref. mycket stötande. Det oförmodade icke-goda war åter, att boken är inemot 20 år för gammal. Den kunde likfä wäl wara skrifwen på 1820- som på 1840-talet. Den är uppenbarligen en product, som icke i rättan tid framkommit, icke behörigen blifwit fortsatt, således nu är förlegad och för den, som will weta hwad theologien år 1842 har att bjuda, till ringa eller ingen nytta. Ref. måste för detta yttrande anföra några bewis. Under N:o I ställer Förf. "Inledningskrifter till Theol. litteraturen i allmänhet." Han slutar dessa skrifter med Winers Handbuch, hwarwid han anmärker, att Förf. lofwat en critisk commentar till detta arbete. Af Handboken nämner han blott första upplagan af 1821, känner således icke den andra af 1826, och ännu mindre den 3:e, "zehr erweiterte," i 2 band, af år 1838. — Af J. S. Ersch's Litteratur d. Theologie nämnes 1:a uppl. 1812 och ett oförändradt (?) afstryck 1818, men Böckels bearbetning af år 1822 är okänd. — Under N:o II upptagas "Periodiska Theologiska skrifter." Förf. slutar med Augustis Theol. Blätter 1796—1800 och Ewalds Christl. Monatschrift 1802; om theologiens utomordentligt rika periodiska litteratur för de sista 40 åren förefommer icke en bokstaf. Atminstone om den swenska skulle wäl en glosa kunna hafwa influtit. — Under N:o III stå "Theologiska encyclopedier och metodologier." Simon Erhards (1810) och Schleierma-

hers äro de sista; men af Schlerermachers nämnes blott första upplagan, 1811 (under en ofullständig titel och med ett slegt omdöme): den senare rentaf förändrade upplagan af 1830, hvilken, såsom hwar literatör känner, är ett epochbildande verk i den theologiska encyclopediens utveckling, förbigås af Författaren. Därför under detta nummer hade väl något kunnat vara att ur den swenska literaturen anföras. Under No IV uppföres biblisk litteratur och först "Inledning till de Bibliska böckerna." Det nyaste arbetet som nämnes är Bertholdts Einleitung 1812—1819. Om De Wette heter det, "att han börjat utgifwa Lehrbuch d. historisch-kritischen Einleitung in die Bibl. d. A. u. N. T., 1r Th. Berlin 1817. Inledning till G. T. är här gifwen. Till det N. utlofwad." Är man icke berättigad att efterse årtalet på en bok, i hvilken ett theologiskt hufvudverk, som inemot 20 år utgjorts af 2 delar, tillstådeswarande i 4 eller 5 upplagor, säges ännu blott bestå af den första delen, men kunna förwäntas blifwa fullständigare? Ref. kan härmed gerna sluta sin anmälan. Han gör det med den önskan, att en bok som denna, hvilken bærer en aftad författares namn, aldrig måtte falla i någon utländsk literatörs händer. Då en sådan af obekantskapen med språket icke skulle vara förhindrad från att göra sig bekant med beskaffenheten af ett arbete, som hufvudsakligen innehåller boktitlar och årtal, måste han göra sig besynnerliga föreställningar om den theologiska litteratur, som hos Swenskarne gäller för den nyaste.

H. R.

Swensk Litteratur under December månad:

Teologi: L. C. Regius, Christeliga Predikningar öfwer de ärliga Sön- och Sögtidsdagars Evangelium. Utur hans efterlefswande wänners samlingar utgifne. 2 R:dr. — Swedenborg, Den sanna christna Religionen. 2—4 hb. 40 st. — J. S. Thomander, Prosypredikan hällen i Stockholms Storkyrka på den 25 Söndagen efter Trefaldighetsdag 1842. 12 st. — Öfwer Protestantiska Kyrkans förfall. Af Dr de Valenti, praktiserande läkare i staden Sulza, jemte dedicationskrifvelse till Dr Röhr, general-superintendent m. m. i Weimar. 24 st. — En blick på vår tid (med afseende till den så kallade mystiska föreningen i staden Sulza). Ett bidrag till kristen "Öfwer Protestantiska Kyrkans förfall." Af de Valenti, Med. Doktor. 24 st. — Om Strausfska Mytthildningen. Theologisk granskning af J. Müller, Theol. Prof. i Halle. Med företal af C. E. Faslerantz. 24 st. — C. B. Winer, Jernbrände framställning af de sättskilda Christna Kyrkopartiernas Lärobegrepp jemte fullständiga Bewisställsen ur de Symboliska Skrifterna.

Ny öfvers. fr. 2:dra tyfva uppl. 2: 24. — Själens Tröst och Trid. Samling af korta utdrag ur lärarika andeliga skrifter, till uppbyggelse för alla ådrar. 1 R:dr. — Guds Singer, af-ton-underhållningar af en hufvader i sin familjekrets, till att uppväda tron på en styrande Försyn, af J. Miedke. Öfvers. 1 R:dr. — Bonaventuræ meditationum vitæ Christi versio Suecana. Ex antiquo cod. Bibl. Lund ed. J. E. Nietz. — En Wadsena-Munnas Bönbok, utg. efter en handskrift på Köpenhamns Univ. Bibl. af J. E. Nietz. — En Syndares Ömvändelse. Ett qwäde från medeltiden. Efter en handskrift på Köpenhamns Univ. Bibl. utg. af J. E. Nietz.

Juridie; Taxa för Tullavgifterne i Öresund och Bälterna, på Hans Maj:ts Konungens af Danmark befallning, af des General-Tullkammare och Commerce-Collegium, kungjord d. 1 Januari 1842. Öfversatt och försedd med tillägg af de stadganden och förordningar, hvilka sedermera tillkommit; såsom och, de i denna Taxa förekommande afgifter å waror, samt främmande mått och wigt, äfwen i Swensk mynt, mått och wigt beräknade; jemte anvisning på de för Skynsam expedition erforderliga documenter; af C. J. Söderström. 1: 16.

Filologi: E. A. Carlsten, De indole & principio ethicae Hegelianæ disputatio. — E. A. Carlsten, Quæ sit Generalium et Specialium inter ipsa Ratio, Disquisitio. — S. Ribbing, Expositio cum Crisi Idealismi Berkeleyi *).

Filologi: J. P. Janson, Metrikens Fall och Upprättelse. En undersökning em Metrikens princip. 1 R:dr.

Pædagogik: Hemskolan. Af Anders Olberg, Direktor för folkskollärare-seminarium i Upsala och lärare wid Prins Frans Gustaf Oskars folkskola. 5 häften. 4: 12. — Bokstafs-, Stafwelle-, Ord- och Renläsnings-Bok, af C. D. Fineman. Tredje omarbetade uppl. 16 st. — Abc-Bok för Fäderneslandets Barn. En fullständig Kurs i innanläsning, jemte de första grunderna för skrifning och räkning, inrättad af J. A. Kjellman-Öbransson. 1: 16. — Barnspegeln. Sedolärande Målningar af de förnämsta sel och bästa egenskaper hos barn, med 16 kolor. kopparsk. Tredje uppl. med Swensk och Fransk Text. 1 R:dr. — Nya Lektamraten 1843. Wald Samling af Sagor och Berättelser för Barn. 40 st. — En Tomtegubbens Afstons berättelser för Barn. Upprednade af C. J. A. Med 12 kolor. pl. 1 R:dr. — Mythologi för Ungdom. Af Lamé de Fleury. Öfvers. fr. 4:de Fransyska uppl., med 15 pl. 1: 24. — Gumal och Lina. En historisk berättelse till unga hjertans förädling, af Carolina Reinhold. 2a uppl. Med 6 pl. 32 st. — Fosterbröderna. Berättelse för Ungdom af S. Briac och S. Hoertel. Öfvers. med kolor. pl. 32 st. — Henrik och Maria, eller de faderlösa Barnen, af Amalia Schoppe. Öfvers. med 8 fina stästick. 1: 16. — En liten flickas minnes-teckningar af Eugenia Joa. Öfvers. Med 8 fina kolor. kop-

*) Åtfylliga af de här förekommande akad. afhandlingar fr. Upsala hafwa blifwit utgifne redan förr. wäntermin eller under höstterminens första månader, men äro hänförde till December månads litteratur, emedan de ej blifwit till sina titlar närmare bekante förr än genom sist antomna November-n:r af Swensk Bibliografi.

parf. 1: 16. — Tant Emma. En samling berättelser för ungdom, af S. Hart. Med 4 illum. kpf. 1: 16. — Aesops Lesnadshändelser. Bearbetade för ungdom af C. Dielitz jemte walda Fabler af Aesop, med 6 pl. 1 R:dr. — Twilling-Systrarne eller Religionens Fördelar. Läsning för unga flickor, af Miss Sandham. Öfvers. fr. 15:de engelska uppl. 40 ff. — Morfar Hardings Berättelser i kretsen af älskade barnbarn, af Henr. Müller. Öfvers. Med 4 kolor. pl. 1 R:dr. — Naturalhistoria f. Ungdom, af C. Ph. Junke och G. H. C. Lippold. Efier 10:de Original-uppl. på Swenska utgifwen och bearbetad. Med 141 illum. kopparf. 2: 32. — Etikett för Damer, eller 74 reglor för klädsel, seder och lesnadsfick. 2:dra uppl. 12 ff. — Folk-Kalender för 1843; med 10 plancher. 44 ff.

Historia och Geografi: Nälsta revolutionen åren 1830—31. Tecknad af M. N. Bruck. 2 häften. 16 ff. — Krigen från 1792 till 1815 i Europa och Egypten, särdeles med afseende på fältslagen under Napoleon och hans tid, af J. v. Kauser och E. J. Woel. Öfvers. af S. H. Första Delen. 1:sta häftet. 2 R:dr. — Sveriges och Norriges Kalender f. år 1843. 3 R:dr. — Om Grekiska Culturens ursprunglighet. Såsom Inledning till Grekisk Arkeologi. Af W. F. Palmblad. St. 1—5. Afad. Afhandl. — Minnestal öfver framlidne Provincial-Mästaren för Frimurare-Logerna i Skåne, Blekinge och Halland, Ryttmästaren och Riddaren af Carl XIII:s Orden, Friherre Anders Sigfrid Nälamb, hållne uti Skånska Provincial-Logen och derunder lydande Loger. — Geographisk Lärobok öfver Gamla Werlden. Till Scholungdomens tjenst, af P. Björkman, Phil. Mag. och Rector Scholæ i Christinehamn. 1: 8. — Resor i Södra Amerika åren 1836—38 af Carl August Gosselman. Första Delen: Resa från England till Madeira Aug. 1836 — Jan. 1837. Med karta och planch. 2: 32. — En utskyt ur boet. Reseminnen af Ervar Odd. 2:ne Delar. 2 R:dr. — Resa i Grekland, Turkiet, Ryssland och Polen af J. L. Stephens. 2 Delar. Öfvers. 2: 32. — Andersen, En Skalds Luftvandringar i Tyssland, Italien, Grekland och Orienten. Öfvers. Första Delen. 40 ff.

Literatur-historia: Frey, 6:e häftet, f. år 1842.

Öfna Vetenskap: Tal wid särskilda Tillfällen, af G. Tegné. 3:de Delen. Juneh. Handlingar hörande till Presb-mötet i Werjö år 1836. 1 R:dr. — Bihang till Frithiofs Saga. 3:de uppl. öfversedd och tilldkt. 2: 8. — En piffsig Karls Misöden. Romisk Roman af J. M. R. Tredje Delen. 32 ff. — Tre Feuar i Småland. Roman af Jörf. till "Törnrosens Bok." Andra Delen. 1: 8. — Ett Presbhus på Landet. Berättelse af D. J. W. E. (IX Arb. af Rabin. Bibl. VII Saml.) gratis till Subskrib. f. Köp. 1: 24. — Första hjetet på skriffällarebanan, af Jörf. till "Morianen." 28 ff. — Charles Dickens, Mäster Humphreys Kloka, 9—11 (fista) hh. (18—20 hh. af Nytt Läs-Bibl. 1842—43 års Saml.) 24 ff. — Ch. Paul de Koch, Min Husfrus Son. 1 Delen. 32 ff. — Robinson Crusoes Lesverne och Äfventyr, af Daniel de Foe. Öfvers. 1. 2. DD. 1: 32. — Danska Klassiker, XIII, XIV Häftene. Inneh. Fortellinger af Dehenschläger. 20 ff. — Bertha. En målning ur 17:de århundr., i sju Sönger, af

Jr. Schantz). 24 ff. — Nyare Dikter af Euphrosyne. Tredje Bandet. 2 R:dr. — Tids- och Krigs-Bilder. Staldeförök af C. F. Ridderstad. Andra oförändrade uppl. 1: 16. — De Nygifta. En Romans-cykel af J. L. Heiberg. Öfvers. 12 ff. — Winterblommor f. 1843, samlade af G. H. Mellin. 2 R:dr. — Tallstrafen. Poetisk Kalender för år 1843, af Carl Dahlgren. 1: 16. — Swea, Toilette-almanach f. 1843. Med 16 lithogr. portr. och biografier. 1 R:dr. — Toilette- och Theater-Almanach f. 1843. 1 R:dr. — Snöklod för Toiletten, af G-n. 1843. 1 R:dr. — Jörgät mig ej. Almanach 1843. Med pl. 1 R:dr. — Mercurius. Anekdot-Kalender för Ungerrar. Utg. af Dinkel Adolph. 16 ff. — Luft och Sötgröt, serverad af Dinkel Adolph. En samling af sällskaps-lesar till tidsfördrif under Julhelgen. 8 ff. — Snöbollar i barvintern, från Östergöthland. Af C. F. Ridderstad). 8 ff.

Öfna Konst: Vittoreff Resetur från Stockholm till Neapel. Af G. J. Billmark. 3:de h. 6: 32. — Göta Kanal och dess Omgifningar, af J. F. Ek. 5:e häftet. 1: 16. — Billmark, från Stockholm till Göteborg. 12:e och fista häftet. 1 R:dr. — Miniatur-Universum. 11. 12. hh. (fista) å 24 ff. — Byer af Sveriges Städer. No 2. 1: 16. — Killa Dorget i Lund. Rit. o. lith. af C. G. Carlsson. Fr. hos Körner. 40 ff. — Infärden till och Utfärden från häfmarinaden i Lund. Teckning af J. Holmbergson, lith. o. tr. af M. Körner. Till-sammans 16 ff. — Upsala framställd i XII utfigter och topographisk plan af Professor J. Wey. 1: 16. — Galleri af utmärkta Swenske Lärde, Bitterhetsäktare och Konfinärer från Gustaf L:s till närvarande tid. Målade eller ritade af J. G. Sandberg. Lith. af J. C. Cardon. 25:te o. fista häftet. 4 R:dr. — Swenska Konungalängden från och med Gustaf I. in-till närvarande tid, med 17 lithogr. portr. och biografier. 2: 24. — Sveriges före Män, Snillen etc. 20. o. 21. hh. å 12 ff. — Swilken är den skönaste? Tio fruntimmersporträtter i stället med poetisk text. 1: 40. — La femme dans le Salon et dans son Boudoir. 2:a uppl. 16 ff. — Swenska Kongl. Theaters Artister. Lyriska Scenen. 1:sta Häftet. 2: 24. — Skandina-wiska Foglar, tecknade efter naturen, lith., tryckte och utgifne af M. Körner. 8:de häftet. 2 R:dr. — 1843 Strauß's nya Soirées. Wald samling af nyaste dansmusik för Fortepiano. 1 R:dr. — Lanners Soirées. Wald Samling af nyaste Dans-musik för Pianoforte. 1 R:dr. — Tredje Samlingen Win-ter Soirées-Dansar för Pianoforte af C. Winkler. 1 R:dr. — Gabriella-Wasser för Fortepiano, af Johan Strauß. 32 ff. — "Les Souvenirs" Grand Valse pour le Piano. Composée par Jules Bendix. 32 ff. — Pariser-Soirées, Wald Samling af Dansmusik, komponerad för wintern 1843, af Strauß och Lanner. 1 R:dr. — Pensionairen. Wald samling af låtta och brillanta Compositioner för Pianoforte, af J. Hünten. 1 R:dr. — Le dernière heure du duc d'Orleans. Elégie musicale pour Piano, par A. Garrat. 32 ff. — Sju Sönger wid Pianoforte af Giovanni Belletti. 2 R:dr. — Sönger wid Pianoforte, Mademoiselle Jenny Lind tillegnade af Ewert af Georgii. 32 ff. — Sönger wid Piano af Isidor Dannfröm. 1: 12. — Isidor Dannfröm, Fyra Sönger wid Pianoforte. 2:dra uppl. 32 ff. — Portefeuille Musicale, nr I. inneh. Ou-

verture de l'Opera le Prisonnier, par D. della Maria, arrangée pour le Pianoforte avec accomp. d'un Violon ad libitum par Wilh. Uddén. 36 ff. f. subtrib. 1 R:dr f. köpare. — Sex Sångar med Guitarr-accompagnement ur Operan Norma af Bellini. 1 R:dr. — 10 Études caractéristiques pour Violon, composées par Andr. Randel. 1: 32.

Läkare-wetenskap: Den fullständige Watten-Doktorn, eller det kalla wattnets herrliga werkfningar till människokroppens stärkande, många sjukdomars, i synnerhet febrars, och åtfylliga kroppsskadors förekommande och helande; jemte ett Bihang om Åttikans och Mjölkens användande såsom läkemedel, af trenne berömda Läkare, J. Floyer, Fridr. Hoffman och J. Hancock. Nytt bearbetad och utg. af Prof. Dertel i Ansbach. 40 ff. — Dietetisk Handbok för Rökare och Snusare, eller i hwilket fall är rökande och snusande skadligt för helsen. Af Dr Aug. Schulze. Övers. 12 ff. — Hwari ligger skälet till barns onaturliga dödlighet i första åren af deras lefnad, och hwari genom kan denna förekommas? Belönt prisfråga, af Wilh. Nau. Övers. 1 R:dr.

Naturvetenskaperna: Års-Berättelse om Botaniska Arbeten och upptäckter för år 1838. Till Kongl. Wetenskaps-Academien afgifwen den 31 Mars 1839. af J. E. Wikström. 3 R:dr. — Elias Fries, Grunddragen af Aristotelis Werklära. Afad. Afhandling. — Dens., Öfwer Werternas namn. Afad. Afhandl. — Dens., Wären. En Botanisk Betraktelse. — Dens., Åro Naturvetenskaperna något Bildnings-medel? En litterär stridsfråga. — Dens., Novitiarum Floræ Sueciæ Mantissa Tertia.

Matematik: C. J. Malmsten, Specimen Analyticum, Theoremata quædam nova de Integralibus Definitis, summatione serierum earumque in alias series transformatione exhibens. P. I—VIII.

Nautik: Om Ängfartyg och deras handterande. Sammandrag af C. Engelhardt och G. Indebetou. 2 R:dr. — Beständig Sjö-Kalender. Om Kronometern och Sjöbarometern, samt en allmän tidwattens-tabell. Af J. Griffin. Övers. 32 ff.

Ekonomi: A. Lundsström, Handbok i Landthushållningen, såsom återbruk, ängsodling och boskapsförfärd. 2: 24. — Edelshwårds Tidskrift för Landtmanna och Kommunal-Ekonomien. 7:de häftet. 28 ff. — Peribandet eller ekonomiska Minnesblad. En liten Handbok till nöje och nytta för husmoderligt sig bildande unga Qwinnor, af M. M. S. 2:ne hh. 1 R:dr.

Jagt och Fiske: Anteckningar öfwer Jagt och Skjutkonst. Anmärkningar öfwer Wildasweln, dess fångst och fällande, Skjutgewär och Ammunition, Djurhudars aftagande och beredning, Jagthundar, deras dressering och sjukdomar m. m., af P. G. Broman. Med 3 pl. 40 ff. — Handbok för Fiskare inneh. tillförläpelig underrättelse om alla wid Swenska stränderna bekanta Fisksorter och sättet till deras fångande, jemte beskrifning på de Fiskredskap, som dertill användes. 16 ff.

Teknologi och Naturlig Magi: Den kunnige Jäst-Fabrikanten. Ett nödwändigt och nyttigt vademecum för Bagare, Destillatörer och Ekonomer, äfwen som för hwarje hushåll, af Aug. Lehmann. 12 ff. — Några Ord om Warmblåster, apparaterna dertill, och dess användande wid Jernstillwerfningen.

8 ff. — Den borgerliga Rök-Boken. Beskrifn. på tillredn. af alla nu brukliga Matanrättningar m. m.; äfwen som upplysning om sättet att förwara, insalta och torka alla slags matwaror. 1: 16. — Anvisning i måtttagning och tillfärning af alla slags fruntimmerskläder. Af E. Fredrika Euler. Med 1 mönsterplansch in folio. 28 ff. — Den unge Technologen, eller åtfylliga lätt werkfällbara tekniska experimenter och konststycken, till ungdomens nytta och nöje. Af J. S. M. von Poppe. 16 ff. — Hermästarnes Pappa. Andra uppl. 12 ff. — Allt Banko.

Anmälan.

Undertecknad, som för nästkommande år öfvertagit redaktionen af Tidningen *Studier Kritiker och Notiser*, får härmed gifva den för Svensk litteratur intresserade allmänheten tillkänna, att nämnde Litteratur-tidning kommer att fortfara under samma namn och yttre skick samt i det närmaste efter samma plan som hittills.

Man har trott sig böra möta allmänhetens anspråk på mera deltagande i dagens frågor, likasom man ansett sig böra, närmare än hittills skett, redogöra för Lunds universitets vetenskapliga och öfriga angelägenheter. Till följe härutaf skall i tidningen utrymme hållas, icke blott för rent vetenskapliga afhandlingar och kritiker, utan ock för uppsatser i praktiska, för samhälle och medborgare intressanta frågor. Hwad de akademiska angelägenheterna beträffar, så hoppas man för en större allmänhet icke allenast kunna ådagalägga huru universitetet följer med sin tid, utan ock kunna meddela de uppgifter, som närmast röra akademiens yttre administration.

Förlaget har Herr Gleerup, som förut, benäget åtagit sig. Lund den 8 December 1842.

CARL AUGUST HAGBERG.

Den literära Tidskriften "Studier Kritiker och Notiser" för år 1843, 40 N:ror i 4:o, erhålles på Lunds Post-Contoir för 3 R:dr 40 sk.; på öfriga Post-Contoir med 4 R:dr 8 sk.; hos Herrar Bokhandlare och undertecknad för endast 3 R:dr 16 sk., allt B:ko. Den kringvändes Nummervis, erhålles dock afven quartalsvis, häftad i omslag, då sådan önskan vid skeende requisition tillkännagifves. Herrar Prenumeranter i Lund erhålla sina exemplar sig tillsända utan särskild kostnad; och Herr Bokhandlare i öfriga Städer, som andock hålla ett bud för böckers kringbäring, vilja sannolikt medgifva samma beqvämighet för sina prenumeranter. Lund den 8 December 1842.

C. W. K. Gleerup.

N:o 3 af denna Tidning utgifwes Lördagen d. 21 Januari.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

